

СВЯТОСЛАВ
ГОРДИНСЬКИЙ

ВОГНЕМ
І СМЕРЧЕМ

ПОЕЗІЯ

1947

ВОГНЕМ і СМЕРЧЕМ
ПОЕЗІІ

**НАЦІОНАЛЬНА
ПАРЛАМЕНТСЬКА
БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ**

ЛІТЕРАТУРНА БІБЛОТЕКА „РІДНОГО СЛОВА”

ПІД РЕДАКЦІЄЮ ТЕОДОРА КУРПІТИ

**Svjatoslav Hordynskyj
With fire and breeze
Poetry in ukrainian language**

**Мистецьке оформлення:
Яків Гніздовський
Друкарня С. Слюсарчук
Мюнхен, Розенгаймерстр. 46 а**

СЕРІЯ: СЬОГОЧАСНІ ПИСЬМЕННИКИ

СВЯТОСЛАВ ГОРДИНСЬКИЙ

ВОГНЕМ І СМЕРЧЕМ

ПОЕЗІЇ

ВИДАВНИЦТВО „АКАДЕМІЯ”

МЮНХЕН

1947

Т І Р Е З І Й

Айхін, Цар Едіп, 410.

Едіп даремно кидається в гніш,
Уражений словами віщуна:
Враз перед ним розкрилась тайна
І бачить він призначення жакливе.

Та ще не вірить долі нещасливій: --
„Як смієш ти!? Це — видумка дурна.
Хто вірив би ворожбам брехуна:
Сліпий віщун — слова віщує лживі!”

На мову ту озлився ворожбит:
Він хоч сліпий, та зір його зорить
Людської долі тайни невідгадні;

Він затремтів, рука його суха
Трясе жезлом: — „Я не царський слуга,
Я не тобі, Аполлові підвладний!”

1944.

ЛІРА І ЛУК

Що вибереш? — спитав мене Аполло. —
Ось ліра золотострунна, осьде лук;
Навчу тебе найвищого мистецтва! —

І, ліру золотострунну він узявши,
Торкнувся струн. Ах, то були не струни,
А соняшне проміння! Забриніли
Вони не звуками, а, мовби чудом
Якимсь незглибним перелиті в сяйво,
В простірім золотилися безмежжі.
Здавалось: сім гарячих смуг веселки
Перенліталось барвами своїми —
Могутньо, пишно, гордо, тріумфально
І розкривало вічну таїну
Живого світла. Так з тих струн промінних,
З первісности своєї, повставали
Ті дивні звуки і плили простором.
Я чув себе піднятим вгору, вище
Над гори, хмари, над самого себе;
Заслуханий, я аж забув себе,
І щойно тихий голос Аполлона
Збудив мене: — Що ж, володіти так
Ти б не схотів над душами людськими?

І, ліру геть відклавши, лука взяв
І сіпнув титиву: зігнувся лук
Гадючим тілом і зміїним сяком
Озвався, мов короткий свист меча,
Що проти нас вітер. Мить коротку
Бринів він у страшній своїй натузі,
Немов зідхаючи — все тихше, тихше,
Аж звук розплився зовсім і настала
Велика тиша виждання, так
Неначе б серце й очі слідкували
За полетом стріли...

І мимовільно

Рука моя до лука простяглася:
— Ах, дай мені ту ліру одвострунну, —
Сказав я Аполлонові, — і грати
Навчи мене на пій! Нехай бриніня
Тієї ліри звуком наймилішим
Для друзів стане, а для ворогів
Нехай шипить вона змією злою!
І стрілами погубними навчи
Мене в серця влучати — всім, хто гіден
Мойого гніву: божеське мистецтво!
Я хочу вміти поразати гнівом,
Так як колись ти посилати вмів
Заразу й смерть на кораблі атрідів!

ГОМІН ВІКІВ

Тирсою вкриті рівнини, за хмарами хмари блукають,
Громи над ними гарчать, вітер від сходу гуде,
В груди товче волохаті. Ген в обрій блакитний, без краю.
Очі блакитні вп'ялись: тись по просторах бреде,

І відпливає кудись... І немає межі тям просторам,
Від Танаїсу по Істр — димом цвітуть полини,
Важкоколоса ішениця хвилює до самого моря,
Росами трави блищать. Туніт. Вікать тарпани,

Вплав переходять ріку і зникають... За ними в погоні
Хижо свистять аркани; коні копитами б'ють,
Шнури гризуть шкуратниці. Їх очі від крові червоні.
Вітер Іржання несе, — болю розвихрений жмут.

Степ цей скородили здавна дубові плуги кіммерійці,
По запаших китниках їх чорногриві паслись;
Скити за ними прийшли, орачі і кобилодоїлці,
Стиг їм у повних дідках димом пропахлий кумис

В сагайдаках колосились їм стріли із жовтої міді,
Пружині титиви у них все під рукою були, —
Лячно ж було навкруги: андрофаги, страшні людоді,
Тіло здирали живцем, в граці, мов зайче, пекли.

А недалеко, за річкою, неври — руді вовкулаки:
Поночі в шкурах вони вовчих гарчали на нів,
З шатер своїх повстяних щось гукали по-п'яному траки
Був, як лошачий, їх сміх, тонко над плесом дзвенів.

Десь ще (не знати лиш де) царювали жінки одногруді,
Охляп вони на коні вмлія боротись списом;
Перемагали й пайдужчих. І знав переможений: буде
Він посміховищем їх, ильнюкою, псом і рабом.

З півдня ж, де море і леготи віють з країн невідомих,
До берегів кораблі бог вітровий пригаляв,
Люди виходили з них, кучеряві, смагляві, в шоломах,
Мова чужа в них була, солодко спів їх звучав.

З глеків вони тонкошнїх густу наливали оливу
І пурпурове вино — струмїнь веселости й спїв;
Свїт був розкритий для них, свїт великий — і навїть, о диво! —
Вїлокамїнних вони вміли рїзбити богїв.

Так проминали вїки. Не перталися. Тужно і важко
Серце товклося нїме. Вчилось воно і собї
Меч застромлити двосїчний у прутти вербового в'язку
І перед ним на вогонь кидати жертву в мольбї.

Серце ж самотнє було, а круг цього, зі сходу на захїд,
Сонце крутилось щодня, гнївно жалило вогнем,
З неба стобожого крикали криком дряпїжливї птахи, —
Рвало щось серце в шматки, лютим шмагало бичем.

Поночї ж вийти було: від рїки тихошумної подув,
Таволга н пїтьмї тремтить. Душно... Розпалена скроть...
Зорї блукають по небу і сплигають тихо у воду,
Птах стрепенувся у снї, кликнув — і вклався на сон...

Так зупинитись у темнї, ждати і слухати ночї,
Душу полонить жага, туга незнана якась;
Луни далекї їдуть, у просторї щось глухо грюкоче,
Сняться невисненї снї, сниться майбутнього час,

Сняться походи, пожежї, беамїр'я, розкритї наостїж,
Клики ворожї якїсь, люди з мечами, чужї,
Гарби, насипанї абїжжям, на межах — порубаних костї,
Сонце ж — вовтузиться в хмар мутнобагрянїй їржї.

Туп кровожадних вїкїв. Вїють, вїють по-вовчому, дико:
Страх обгризає серця. Темнїнь безоких ночей.
І не видати землї тїй спокою, спочину довїку, —
В куряві димпїй її доля зникає з очей.

1939.

ДОБА

Свій час, добу свою ми визвали до бою,
Повстали, впали знов — і знову піднялись...
Назустріч нам плили гримітною луною
Залізні громи днів і лютий вітер сіс,

Мов з нетрів давнини, якісь охриплі крики,
І тьмяно в порохах смеркало сонце знов,
І під понтонними мостами хижі ріки
У каламуті хвиль котили труни й кров...

Шипли по ночах бризанті метеори,
Степами рипув рев і, вибухами лун,
Зривались безвісті розвихрених просторів,
Де кидав нас і рвав полум'яний бурун.

Та так провіщено. Ось знов на давнім гриці,
Роздертим рукавом кривавий пил подій
Стираючи з облич, ми бачимо, все ближче,
Крізь вищерби руїн день неминучий свій.

Ще очі тьмарить мла. Та знаєм, знаєм: просто! —
Над суходолами росте зловісна тіль,
Та нам, упоєним нестриманістю зросту,
Встає дороговказ із полум'я й хотіль,

І шарпає серця, і кидає на бурі,
І, в час як кільчиться вже в скибах правда-мета,
Підносим на виття оскраженілих фурій
Щіти гарячих чол і стиснуті уста.

... Складаю ці слова, руди важкі обломки, —
Хай перетопить їх в своєму горні дух,
Щоб перейшло життя крізь вири заверюх
І стріло без жаху новий вогонь світанків.

1941.

А. Д. 1941

Ще не скінчені дні поневірки й наруги:
На руїнах держав у пилу стоїмо,
Та зміниє одного наїзника другий,
І над карком рипить по-старому ірмо.

Що ж писати? Про кров, про дим, про пожари?
Проклинати — кого? Може, долю лиху,
Що поставила нас для довічної кари
На полях кочових, на розстаї-шляху?

Докоряти — кому? Чи залізу чужому,
Що бозсердне й тверде, — чи собі той докір, —
М'якосердній душі, що зжахнулася грому,
Як над світом заблис, мов Господній топір?

Ритм похідних фаланг, переможні квадриги,
Пожадливі наш зір їх проводять вперед,
Але хто присудив, при дорогах великих,
Нам стояти без слів, без поривів, без мет?

І хто долю нам дав лиш розлоги орати
І довбати руду для ворожих мечів, —
Нам, кому на серцях полум'яні стигмати
Вкарбувала доба й накіпільний наш гнів?

Ось навала летить на сталеву навалу,
Йдуть народи, як тьма, йдуть під лопіт знамен,
Та для них Україна — лиш збіжжя і сало,
А для наших сердець — найсвятіше з імен.

Туп підкутих чобіт. За розбоєм розбої,
Знов збудили в огні, як прорік ще Тарас —
І в обличчя в'ястук тих, хто право присвоїв,
І закони чужі — проти нас, не для нас.

Що ж казати тепер? Чи пророчити? — Друзі!
Серце повне було б і падхнення і слів,
Але гляньте: земля в непотішливій тузі
Від крамольних своїх, недобитих синів.

Я знайшов би слова, що в майбутнє, як з пращі,
Вам жбурнули б серця, змалював би вам сон
Днів, увічаних лавром, і чинів найкращих,
Простелив би троянди під ноги колон,

Позлотив би майбутнє, — та серце не хоче,
Хоч не знає зневіри. О, ні, не тому,
Що далеко мети не доглянуть ще очі,
Що туманить їх кров, — тільки важко йому,

Не дійшовши до меж, тим, що придуть на зміну,
Передати той шлях, що назначений нам,
Щоб вони, так як ми, знов несли Україну
Тільки з болю і мрій — не як здійснений храм.

23. 10. 1941.

СОНЕТ

І грук махін, і тупіт важкостопий,
І клекіт сурм, і блиск, і брязкіт лез,
Мутніє сонця вогнеярй жезл,
Відбитий у кривавому розтопі.

А за тобою — звалища Європи,
В чадних фантасмагоріях пожеж
З твоїх скарбів, будинків, книг, одерж,
З речей земних — лишився тільки попіл.

Так догорає в вирі заверюх
Матерія. Лишився тільки дух
У тілі впертім, ранами покритім;

Коли ж мине година чорних змор,
Ми вийдем знов на бойовищах з нор
Земле обляччя наново різьбити.

1943.

ЛИСТОПАД

Знов під ногами шарудять листки:
Вони, мов древнє золото багряне,
Нагадують душі забуті рани
І ржею зрад тавровані піки.

Що ж принесуть майбутнього роки?
Пройшли — і ще перейдуть гурагани,
Вже їм назустріч простягли каштани
Погрозливо безлисті п'ястуки.

Блаженні ті, що в мир і тишу вірять!
Вітає їх імлисте надвечір'я
У синяві будівель і дерев:

Та вмій відчути, як гряде нестримне
І жди, аж, тинк обсыпуючи, гримне
Об мури знов сердитий левій рев!

Львів, 1. 11. 1943.

НІЧ

В закономірності подій,
Не у пророцькому сновидді,
Я бачу, чую: зрив стихій,
Гарчання псів, сичання змій,
Ворожий жах, ворожу блідість,
І рокотання вольних вод,
І ніч — гігантний ешафот
З тілами стятими злодіїв...
А потім — кострищ довгий ряд,
Вогонь очищення, і чад,
Що над країною повіє...
А як останньої зорі
Кривавий відблиск угорі
Поблдне в розблисках світання, —
Розвіється потрохи дим
Над краєм стоптаним моїм
І стріне соняшне палання
Гімн.

1944.

IN TYRANNOS

Важко в цей час Аттілі,
Злоби і сліпої мсти
Нести свої крила білі,
Слово своє нести.

Даремно ти без тривоги
Поглянеш у вічі псам, —
Не зрозуміє твого
Геройства варвар і хам:

Гарчання почувеш люте, —
Але не здавайся, вір;
Хай чобіт, залізом кутий,
Твій потратує твір!

Знай: це на те, щоб твердше
Ти слово кував і ніс,
Щоб кожне було — у серце
Тирана цілений ніж.

Так стій ти над ним кошмаром,
Щоб мирно не вснув ні раз, —
Дано ж тобі Божим даром
Судити твій грізний час.

Дано ж тобі Божим даром
Шпигувати нехитро зло
І серця свого жаром
Клеймити йому чоло!

1944.

ХРИСТОС

**О поборнику неправди і ала!
Нині б Ти згнув інакше: десь на фронті, у димі,
У сірій шинелі розіп'ятій на іржавих кісалах,
В небо вдивляючись марно змученими очима.**

**Над головою Твоєю не білі б голуби піднялись,
А співали б Тобі в aureoli вогнистій шрапнелі,
І не записав би цього ніякий євангеліст
До святої Євангелії.**

**Колись, по землі ходячи, щастя Ти обіцяв
Всім слабим і смиренним, що любитимуть спокій,
І навколішки падали ми, аж збунтовані наші серця
Хочуть бути сильні, жорстокі.**

**Вже замало нашим устам білого тіла Твого:
Ах, скажи це вогнистим пером записати Маркові,
Що на барикадах своїх щоденних Голгот
Самі випиваєм вино своєї жертвовної крові.**

**Кричимо до престолів Твоїх: повися у загравах слав!
Бо доки ж вичікувать нам і роки за роками ковтати,
Аж, розірвавши серця, зривом нестримних лав
Вибухне віри нової гігантний кратер?**

1934.

РОЗМОВА

Голос знизу:

Духу, що став понад нами: ти бачиш: твій люд у ярмі?
Плоєм блукаєм чужим, у дощах, заперіючі,
Стиснуті наші уста, питають лиш очі німі:
Доки гонитимеш нас, бичувати нам душі?

Доки нести нам прокляття, і за провини чию
Рвуть нас, тратують роки, побивають камінням,
Слово скажи нам: коли в цім злощаснім краю
Вибавиш нас і введеш до свого володіння?

Голос згори:

За провини чії так тратує вас Божий гнів?
Пригадай: здавався твій край огородом Божим,
З осіяних небес на розлоги твоїх ланів
Ласка щедра сливала: врожай на трупи ворожі.

В літописах записано: Янгол карав мечем,
Вашим мечем, ворогів, у втечі нестримній,
Новіцію їх топив, жалив небесним вогнем,
З ніг відлітала їм шкіра, здихали під кіньми.

Та погризлися люди твої між собою, як пси:
Довго дивився Господь на роз'ятрені рани, —
Переважали ласки небесної терези
Видерті очі Василька, Святополк Окаянний.

Присягали на хрест, цілували даремно хрест,
І, в криводушші своїм, переступали присяги;
Аж у гніві Могутній підняв свій вогненний перст,
Побив вас за ваші гріхи, потолочив вам стяги.

І за кару вас гонить — сліпу, безголову юрбу,
На святощі наші плює чужинецька сторожа,
І немає законів для вас, — приречено все на ганьбу.
Вашим дівам, жонам — ворожі стелити ложа.

Із, гноєм кіньським збещених, паших храмів
Даремні всі молитви, — лиш уха квилінням сердять.
Народам на притчу й страх мій шестикр^Илий гнів
Межиочі разить вас, без жалю, без милосердя!

Голос знизу:

Стрілами в серце слова вдарляють, Духу, твої.
Дітям і дітям дітей — невже ж немає надії?
Мало жертв тобі? Дарма героїчні бої?
Чи ж вітер і саме ім'я, як пил, у безвість розвіє?

Голос згори:

На пробу, найважчу з усіх, віддав вас Божий наказ.
Не вам Господні діла судити майстерні!
Ворога мучу свого у вашій подобі, аж
Скориться мені до ніг дух темного хаосу й черні.

Сусідів наслав я на вас, — волків у шкурах людських;
Не знайти вам на цій землі захисника ані друга.
Викличуть ваші терпіння не спочування, а сміх,
Скрізь гонитиме вас ненависть, злоба, наруга.

Так я, повелитель ваш, зіпхнув вас на саме дно:
М'ятиму вас, товкти, поразати вогнем і смерчем.
Сам не знаю, що вийде з вас; чи струхливіле порохно!
Чи — це незнаний метал, з металів найтвердший.

Сказав бо мені Господь: гріхи їх смертельні. Візьми,
Всіх дарую тобі, — їх, що вернулися в глину:
Можеш побити їх, потопити у морі тьми,
А хочеш — знов викуй з них свою стягносну дружину.

Голос знизу:

Духу, хай жалить нас твій вогнедишний гнів!
Зори кожен наш крок, гони до останнього бою!
Салют посилаєм тобі, морітурі прийдешніх днів,
На найважчій з усіх боїв, на змаганні з самими собою!

А П О К А Л І П Т И Ч Н Е

Понад землею многоплодною
Встає кривавий жах,
Сім янголів підносить у руках
Фіяли з ярстю Господньою;

І виливають кров на світ,
На владарі, пихою сп'янеці,
На лжу, на соймаща поганині,
На пурпур, злото, самоцвіт.

Немає каменя на камені —
Все звержене рогою гроз,
Доми невинних падають також,
Жегомі пламенем.

І тупотить юрба народів чорна,
В полях толочить квіт і злак
І язички гризе: О, горе нам!
Де знак, спасіння знак? —

Але Ізбранні є. Крізь адський чад
Призначено їм душу вишести.
Душе мой! Чи неспалимости
Тобі призначена печать?

Відень, 25. 2. 1945.

СЕРЦЕ

Життя жахале

Мене страшною тїшею. Беззгучно
Перед моїм пересувалась зором
Містерія одвічної заміня
Дня в ніч і ночі в день. Немов ріка
Умерлих, плив мій час — повільно, мутно.
Душа моя, над плесом нахилившись,
Не бачила нічого, — навіть відблеск
Її самої був невидний, хоч
Вона палала. Я не знаю, що це:
Чи то вода була така похмура,
Чи, може, я замало ще розогнив
Пожар душі своєї, щоб він зміг
Забарвити хоч променем несмілим
Ті безнадійні хвили. Так прийшла
Нарешті та година невідхильна,
Що в ній себе самого я почав
Жахатись і ненавидіти гірше
Від найлютіших ворогів. Хотів бо
Я перемоги над самим собою,
Аби життя моє було таке,
Як хочу сам. Але воно, химерне,
Хотіло йти ладом звичайним світу,
Шукаючи собі малих утіх.
Так мусів я на себе вийти сам,
Збирати в собі те, що неспокійне
І вірне ще лишилося мені,
Що прагнуло життя — не животіння.
Я на двобій жорстокий викликав
Перед своє сумління власні мислі.
Бажання, пристрасті, пориви, туги
І дрович їх розжареним залізом
Гірких докорів, сумнівів і глуму,
Нацьковував на себе їх, мов звірів
У Колісеї, — шарпав власну душу,
Та переміг...

Стою тепер безмовний,
А навкруги дивуються: чого
Таке тверде, нечуле в нього серце?

Що ж відповім я, — гордий тріумфатор
Свого хотіння, на такі слова?
Ах, знаю добре: на устах моїх
Нема нічого, що назвати б можна
Хоч трохи радісним; передо мною
Камінні хмар, пошарпані узгір'я,
Розчахнуті громами дерева,
І не поля, а чорні бойовища,
Засіяні драконовими клами,
Що кільчаться все паново... І як
Мені було вирощувати серце
Чутливе, ніжне, чоловіколюбне,
Не кам'яне? Хіба лиш на уддя
Тим птицям, що лопочуть навкруги
І лиховісно кричуть, кричуть, кричуть...

1945.

ЕЛЕГІЯ

Стань, озирнися:
Розходиться згар і дим.
На одежі, устах, руках
Осдає попіл.
Руїна, руїна,
І не зустрінись з ніким
З тих, що вийшли з тобою опліч.

Де ви, друзі, брати,
Що на захід пішли і на схід?
Тямите: вихор вогню,
Пружилися крила в бурі...
І йшли ми, йшли ми,
І вірили твердо —
Та вслід
Лунали лиш крики фурій.

Архангельської сурми
Не повів нас мідний кляк,
Самотні зустрілись ми
З вогневою добою, —
І щедро стелила вона
Нід колеса чужих квадриг
Мільйони жертвоних тіл,
Без змагання, без бою!

Земле, ти нам серці бодяччим колола сухим,
Нам, дітям твоїм,
Без милосердя і ласки.
І що ж співати тепер —
Любови чи гніву гімн,
Нам, бардам поразки?

Одного молю я в жорстоких, безжальних небес,
Що зводи залізі свої
Простерли над стоянтаним полем:
Серце мені залишіть,
Серце, як вістря лез,
Серце суворе Електри,
Щоб не забути ніколи!

14. 9. 1944.

З КНИГИ СКИТАЛЬЦЯ

Прокинулися всі ми окрадені,
Без рідних, дому. Горе нам, зрадженням,
Нам, обезбровним підступно
Воїнам Правди, жадібним волі!

Нас голос кликав. Ніч не жахала нас.
Аж мить прийшла та: в бурях узріли ми:
Вогонь священний Прометея
Згас і серця огорнула теміль.

З віків забутих, у підсвідомості,
Виття озвалось. Душі зв'ялило нам
Гарчання хиже вовкулаче:
Знову пустиня розкрила пащу.

На бій останній вийшли герої. Бив
Їх, непокірних, час, щоб скоряти. Вже
Не повернулися з виправи, —
Крик бойовий їх замовк у хузі.

Кругом руїна, дике пустарище...
Вбогі вигнанці, юрба ізгоїв ми.
Лишень ідея ще нам світить,
Віра що кличе: не піддавайся!

В усе бо в світі, все найдорожче,
Могли навк ми гірко зневірятись —
У Правду, в Бога і в Людину,
Лиш в Україну ще вірим твердо.

В чужі країни, в землі безрадсні,
Її з собою вицесем, зранену,
Вогнисту мрію, що Її ми
Кров'ю своєю споїли щедро.

23. 9. 44.

Т В І Й Ч А С

Суворосте життя! Б'є в очі лютий вітер,
Шмагає, шарпає, — так риє десь за днем,
І твій катівський час — кривавий інквізітор —
Твої бунтарні сни випалює вогнем.

Твої гордості, твої непокори
Він хоче вижерти з душі найменший слід,
Щоб зрадив ти себе й свого духа твори —
Увесь твій почувань, надхнення й волі світ —

Тиранам світовим ти склав до ніг, як ленно.
Та гнівлива душа бунтується твоя,
І ти підводишся, щоб долю невмолену
Скорити сам своїм наказом владаря.

Ти викув сам собі свою жорстоку долю,
Ти вибрав сам собі безповоротний шлях, --
Неси ж тепер її, і не криви від болю
Своїх поблідлих уст, коли пізнаєш жах

Своїх залізних прав. В щоденних хуртовинах,
Щоб душу вирвати зі світових оков,
Давно святі й чорти в легендах старовинних
Змагались так в огні спокус і молитов.

Ти чуєш той вогонь? Вогонь душі? Ти вільний
Душею був завжди. Неси ж тепер її,
Неси. Хай полум'я тих вогневиць християнних
Майбутньому слова вицалює твої!

1945.

3 ХРОНІКИ

... Я бачив,
Як розсипалася у порох слава,
Як осипались лаври передчасні,
Як посміховищем ставали міти,
Як сила всемогуча, що над нами
Тривас вічно, поражала громом
Ниху, яка в храмах собі сама
Справляла богослужби і ясу
Собі сама на площах воздавала.
Страшна потуга, що топтала все
Залізною ходою, що здавалась
Непереможна, тріумфальним маршем
В простори відійшовши, серед гуку
Фанфар, салютів, грюкоту махів,
Вже не верталася. Ті, що посміли
Чуже життя в ім'я свого топтати,
Лежать тепер землею непокриті
І очі їх вже синяви не бачать —
Тієї, що вони її безбожно
Своїми прапорами підпирали,
Пам'ятники, які вони в дарунку
Тисячоліттям збудували, стали
Лиш купами каміння, цегли, бронзи
І металеві велетні, що з них
Попадали у сміття, безпомічно
Рамена простягають до небес,
Смішні величчю колишніх жестів,
З яких один недавно був спроможний
Скоряти царства. Люд їх гордовитий,
Що криком їх вітав і сипав квіття
Під ноги їхнім збройним поспакам,
Блукає по руїнах. Хто не вбитий,
Шукає вбитих серед звалищ. Чад
І порох у повітрі непорушнім
Звисали, як гарляча хмара. Вже
Доцок на труни не ставало. Мертвих
Як падь, скидали в неглибокі ями
І присипали. Навіть гробокони
Про сміх забули, хоч потрійна плата
Була їм за роботу і вони

Всі ночі пропивали. Винуваті
Спускали вниз повіки, щоб очима
Не стрінутися з поглядом невинних,
Їх діти гризли мерзлі качани,
А їхні сестри й подруги лиш руки
Підносили до неба у розпуці,
Благаючи спасення. Та мовчали
На сім замків заперті небеса.

І я стояв також без милосердя,
Немає бо у світі цім нічого,
Що гідніше було б погорди й глузу,
Як сльози і страждання тих, хто смів
Присвоїти собі права безправ'я.

3. 5. 1945.

ЛЮДИНА

Виходжу з підвалу,
Струшуючи з рукава порох.

Паща вулиці,
як легендарний змій,
дише полум'ям.
Серед нього
вищерблені зуби руїн.
Лоскоче піздрі
блакитний димок,
кучерявий димок:
вже знаю, як пахне
Европа!

Каркаси мурів —
готика, ренесанс, барокко,
стиль псевдоклясичний —
всі вже обдерті
з орнаментів,
з непотрібних прикрас.
Так і я
вірші ці
пишу без рим,
без мелодійних ритмів:
усе,
що нагадує красу,
гармонію, естетику, лад —
не на місці:
все — свитотатство,
все — неправда.
Перед тобою
оголене життя.
Поете,
доторкнися пальцями суті!

З розбитого будинку
(шість поверхів)
витягають бербена на опал.
Хтось радісно викрикує,
знайшовши у купі звалищ
свій подертий сніник.

А неподалеку, мати
в безмовній розпуді
схилилася пад дитиною,
вбитою тиском повітря
з розірваної бомби.
Але життя
належить ще живим.
Ї ще живу.
З люлькою в зубах
переходжу,
ледве озирнувшись.
Як весело
порипис під ногами
потовчене скло!

В глорії вогню
бачу тебе,
Людино.
Твої уста —
виріз металю,
іскорки скачуть
по твоєму обличчі,
а очі —
що думають очі,
оправлені
у набряклі від диму
повіки?

Стоїть Людина —
про що мріє Людина?
Чи, може,
про часи майбутні,
часи,
коли ні для Ї піг,
ні для Ї думок
не буде кордонів,
коли батьківщиною
буде вся земля:
земля,
обвіяна вітрами,
заколисана океанами,
оздоблена діамантами зір,
пестунка

добродушного сонця
земля,
де не буде
ні бідних, ні голодних,
де нещасними будуть тільки дурні
і лінюхи, яким
не схочеться посягти рукою
по близьке щастя;
земля,
де криваві війни,
бої людини з людиною,
стануть позабутим мітом,
де тільки діти,
ховаючись за купами піску,
простигатимуть палички
і кричати
паф-паф!
Бачиш їх, як іграються
на квітучих плянтах,
без страху почути
вовче витття сирени?
Людино —
мариш ти про той рай,
що на землі
буде завжди тільки мрією?

А, може, мрієш ти:
недоруйноване —
доруйнувати;
камені — рознести на порох;
поля — залити водою;
небіві — жертви вітріолем диму,
витоптати траву,
поламати дерева,
хай з безмовною скаргою
простягають у небеса
свої обрубані руки,
на яких
ніколи вже брупьки
не зазолотяться до сонця
весняним соком?

Попіл,
маленькі платки згару,
безшумно осипаються в повітрі
на обличчя,
на руки,
одежу.
А ти стоїш,
Людино — :
в мізку твому —
лява думок:
в серці твому —
вибухові речовини пристрастей:
ти чуєш
клекіт їх вибухів,
але ти вже безсила
уговтати власну могутність!

Людино —
про що мариш ти?
Людино —
я тебе подивляю!
Людино —
я тебе жалю!

Відень, 25. 1. 45., в бомбосхові.

З М І С Т

Тірсзій	5
Ліра і лук	6
Гомін вінів	8
Доба	10
А. Д. 1941	11
Сонет	13
Листопад	14
Ніч	15
<i>In tyrannos</i>	16
Христос	17
Розмова	18
Апокаліптичне	20
Серце	21
Елегія	23
З книги скитальця	24
Твій час	25
З хроніки	26
Людина	28

АКАДЕМІЯ

